

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

Πολυτεχνική Σχολή

Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας & Περιφ. Ανάπτυξης

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΧΡΟΝΟΥ ΚΑΙ ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Η ΠΖ ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟ ΤΡΙΠΤΥΧΟ ΑΝΑΨΥΧΗ-ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ-ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Εύα Ψαθά

ΜΑΡΤΙΟΣ 2016

- Η αξιολόγηση της ΠΑΖ έχει γίνει δημοφιλές θέμα δημοσιευμάτων και ερευνών στο πλαίσιο της γενικότερης πρόσφατης ερευνητικής ενασχόλησης με την ΠΖ
- Ένα από τα σημαντικότερα ζητήματα του ερευνητή είναι ο προσδιορισμός των παραγόντων που διαμορφώνουν την ΠΖ
- Από τους παράγοντες αυτούς η σημασία του ελεύθερου χρόνου και του πολιτισμού άρχισε να αναγνωρίζεται σχετικά πρόσφατα
- Ποια είναι η σχέση του τουρισμού με την ΠΖ στις πόλεις;

- ◆ Οι δραστηριότητες πολιτισμού και ελ. χρόνου **αναβαθμίζουν την καθημερινότητα** και **ενισχύουν το τουριστικό προφίλ της πόλης**
- ◆ Κοινός τόπος μεταξύ των συστατικών της εικόνας μιας 'επιτυχημένης' πόλης και των χαρακτηριστικών μιας πόλης με υψηλή ΠΖ

Ωστόσο

- ◆ Υπάρχουν κρίσιμοι παράγοντες για την ΠΖ που δεν αντανακλώνται άμεσα στην εικόνα της πόλης (π.χ. το επίπεδο των υπηρεσιών υγείας) και αντιστρόφως (π.χ. το επίπεδο των προσφερόμενων τουριστικών υπηρεσιών)
- ◆ Κάποιες φορές η τουριστική ανάπτυξη (ειδικά ο μαζικός τουρισμός) απειλεί τη βιωσιμότητα και υπονομεύει τις συνθήκες διαβίωσης
- ◆ Είναι ασύμβατη η τουριστική ανάπτυξη με την ΠΖ;
- ◆ Κάποιες πόλεις επιδιώκουν την τουριστική ανάπτυξη μέσω της προβολής των πόρων πολιτισμού και ελ. χρόνου που διαθέτουν. Σε άλλες υπάρχει σκεπτικισμός για την επίδραση του τουρισμού στην ΠΖ των μόνιμων κατοίκων
- ◆ Υπάρχει μια **αναμφισβήτητη αλλά ιδιαίτερα σύνθετη σχέση ανάμεσα στην ΠΑΖ και το τρίπτυχο τουρισμός-πολιτισμός-αναψυχή**

- ◆ Αναβαθμίζει ο ελεύθερος χρόνος την ΠΖ;
- ◆ Ενισχύει ο πολιτισμός την ΠΖ σε επίπεδο πόλης;
- ◆ Πώς συνδέεται η τουριστική ανάπτυξη με την ΠΑΖ;

ΑΝΑΒΑΘΜΙΖΕΙ Ο ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΧΡΟΝΟΣ ΤΗΝ ΠΖ?

- ◆ Η σημαντικότητα του ελεύθερου χρόνου στην ΠΖ μόλις πρόσφατα έχει αναγνωρισθεί
- ◆ Ο ρόλος του ελεύθερου χρόνου για την υποκειμενική ευημερία (ΠΖ σε επίπεδο ατόμου) τεκμηριώνεται επαρκώς στη βιβλιογραφία ΣΕ ΟΛΕΣ ΤΙΣ ΚΟΙΝΩΝΙΕΣ (και στις δυτικές και σε κοινωνίες με άλλο πολιτισμό, όπως το Ιράν ή η Κίνα)
- ◆ Οι σύγχρονες θεωρήσεις αναφορικά με τη σχέση της εργασίας και του ελεύθερου χρόνου είναι εύκολα κατανοητές αλλά δε συνδυάζονται εύκολα. Ο ελεύθερος χρόνος είναι ζήτημα υποκειμενικό: ό,τι είναι ελ. Χρόνος για τον έναν μπορεί να είναι εργασία για τον άλλο και αντιστρόφως

Θεωρίες αναφορικά με την εργασία και τη 'σχόλη'

- 1) Οι εργασιακές στάσεις και πρακτικές συχνά γενικεύονται, ακόμη και κατά τη διάρκεια του ελ. χρόνου μας. Από την άλλη τα άτομα ενδέχεται κατά τη διάρκεια του ελεύθερου χρόνου τους να αναζητούν 'αποζημίωση' για τις εργασιακές συνθήκες (Wilensky)
- 2) Οι άνθρωποι στις δυτικές κοινωνίες ζουν υπό διαρκή χρονική πίεση. Οι ώρες εργασίας παραμένουν σταθερές (και συχνά αυξάνουν), ενώ τα αγαθά και οι υπηρεσίες που θεωρούνται κοινωνικά 'απαραίτητα' αυξάνουν. Ο ελεύθερος χρόνος στην πραγματικότητα μειώνεται (Parker)

Η πίεση και το άγχος που προκαλείται από την εργασία έχει έμμεσα αναγνωρισθεί από καιρό ως παράγοντας υποβάθμισης της ΠΖ

- 3) Οι εργαζόμενοι στις δυτικές κοινωνίες απαξιώνουν τον ελ. χρόνο, εξαιτίας της δυσκολίας συντονισμού της εργασίας με την οικογένεια και την αναψυχή. Η στέρηση από τα οφέλη της χαλάρωσης και της αναψυχής έχει αποδεδειγμένα αρνητικές συνέπειες στην υγεία του ατόμου (Iso-Ahola)

ΑΝΑΒΑΘΜΙΖΕΙ Ο ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΧΡΟΝΟΣ ΤΗΝ ΠΖ?

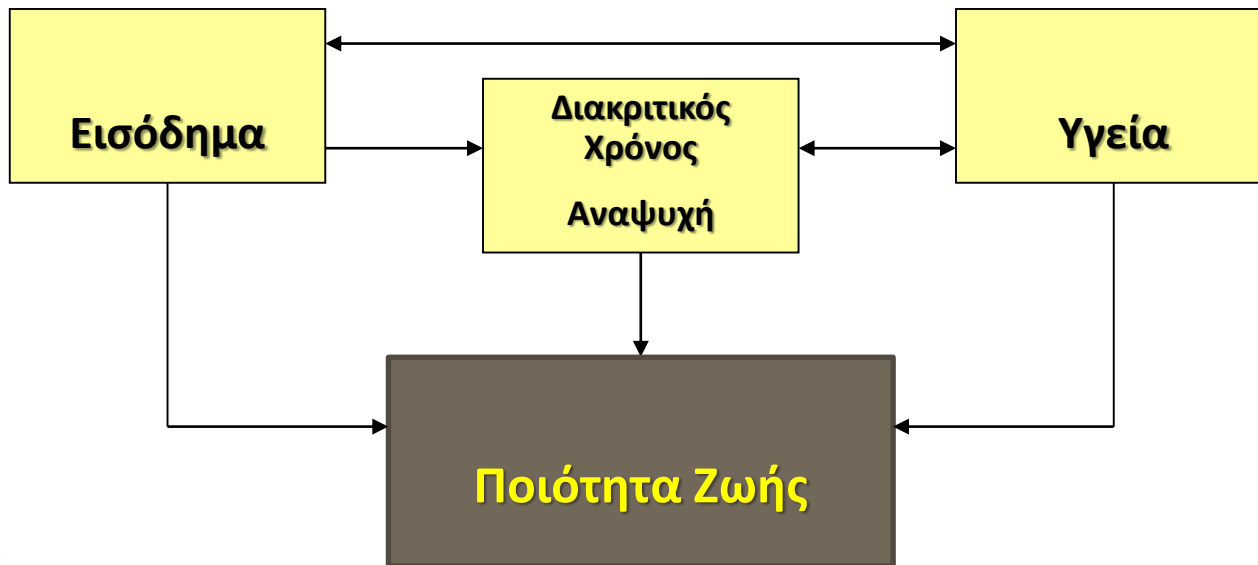
- ◆ Πρόσφατη μεγάλης κλίμακας έρευνα στην Αυστραλία για τον ελεύθερο χρόνο και το χρόνο εργασίας: ανάμεσα σε 1700 εργαζόμενους το 80% των ερωτηθέντων απάντησε ότι δεν επιθυμούν να εργάζονται υπερωριακά. Το 60% όσων χρειάζονται να εργαστούν υπερωριακά, θεωρούν ότι ο έξτρα χρόνος εργασίας τους στερεί πολύτιμο χρόνο από την οικογένεια
- ◆ Το Australia Institute προτείνει την καθιέρωση του 35ωρου για μία καλύτερη εξισορρόπηση μεταξύ των εργασιακών και μη εργασιακών τομέων της ζωής (αλλά και τη μείωση της ανεργίας)
- ◆ Το τρίπτυχο εργασία, αναψυχή και ΠΖ στις σύγχρονες χαρακτηρίζεται από μία αντίφαση: η έλλειψη ελεύθερου χρόνου συνυπάρχει με το άσκοπο χάσιμο χρόνου (σε διαφορετικές ομάδες ατόμων)
- ◆ Οι εργαζόμενοι διαμαρτύρονται για την ανάγκη περισσότερου χρόνου ενώ οι άνεργοι συναντούν δυσκολίες στην ωφέλιμη διάθεση του χρονικού πλεονάσματος

4) Στην επιδίωξη μιας αρμονικής σχέσης μεταξύ του ελεύθερου χρόνου και της ΠΖ εκείνο που παίζει το σημαντικότερο ρόλο είναι η βέλτιστη 'ροή του χρόνου' (Csikszentmihalyi)

- ◆ Πλεόνασμα του χρόνου σε σχέση με τη δραστηριότητα: πλήξη. Έλλειψη χρόνου σε σχέση με τις υποχρεώσεις: άγχος (εξισορρόπηση του πλήθους των δραστηριοτήτων σε σχέση με το διαθέσιμο χρόνο)
- ◆ Ένεργητικές μορφές αναψυχής, (άθληση), ευνοούν και τη σωματική ευεξία οδηγώντας σε δευτερογενή οφέλη για την ΠΖ του ατόμου

ΑΝΑΒΑΘΜΙΖΕΙ Ο ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΧΡΟΝΟΣ ΤΗΝ ΠΖ?

- ◆ Η αιτιολογική σχέση μεταξύ υγείας και αναψυχής τείνει να είναι αμφίδρομη: η συμμετοχή σε δραστηριότητες αναψυχής επιδρά στην υγεία, ενώ η ίδια η κατάσταση της υγείας επηρεάζει την ικανότητα συμμετοχής στις δραστηριότητες αυτές (και περιορίζει το είδος των δραστηριοτήτων)
- ◆ Διαδραστική είναι και η σχέση που συνδέει το εισόδημα με την αναψυχή

ΑΝΑΒΑΘΜΙΖΕΙ Ο ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΧΡΟΝΟΣ ΤΗΝ ΠΖ?

Τα οφέλη των δραστηριοτήτων του ελεύθερου χρόνου στην ΠΖ

- ◆ Χαλάρωση (πιο σημαντικό), ανεξαρτήτως του τύπου αναψυχής
- ◆ Η κοινωνικοποίηση και η κοινωνική αλληλεπίδραση βελτιώνονται
- ◆ Αύξηση της αυτοεκτίμησης και της συνολικής ικανοποίησης από τη ζωή
- ◆ Αποκλιμάκωση της διείσδυσης των φαινομένων κατάθλιψης

Η δραστηριοποίηση και η κοινωνικοποίηση κατά τη διάρκεια του ελεύθερου χρόνου συνεισφέρουν στην ψυχολογική ευημερία, την ικανοποίηση από τη ζωή και άρα στην ΠΖ

- ◆ Είναι επαρκώς τεκμηριωμένο από διάφορους ερευνητές ότι η συνεισφορά της αναψυχής και του ελεύθερου χρόνου στην υποκειμενική ευημερία, είναι οικουμενικό φαινόμενο
- ◆ **Γενικό Συμπέρασμα:** Ο ελεύθερος χρόνος συνιστά έναν από τους σημαντικότερους τομείς της ΠΖ. Αν και η σημαντικότητά του πρόσφατα άρχισε να αναγνωρίζεται, οι αστικές πολιτικές (και ο τρόπος ζωής) δεν ευνοούν την ενασχόληση με δραστηριότητες ελεύθερου χρόνου εμποδίζοντας την εξισορρόπηση μεταξύ ελεύθερου χρόνου και χρόνου εργασίας

Συμπεράσματα για τον πολεοδομικό σχεδιασμό: ...

Ανοιχτοί χώροι, χώροι πράσινου, προγράμματα απασχόλησης ανέργων (κοινωνική εργασία-εθελοντισμός), αξιόπιστα μέσα μαζικής μεταφοράς...

Ενισχύει ο πολιτισμός την ΠΖ;

- ◆ Ο ρόλος των πολιτιστικών δραστηριοτήτων και των καλών τεχνών στην ΠΖ τείνει είτε να παραμελείται από τους ιθύνοντες για τον πολεοδομικό σχεδιασμό ή να θεωρείται δεδομένος με έναν ρητορικό τρόπο που δε συνοδεύεται από σχετικές αστικές πολιτικές
- ◆ Η εμπειρική έρευνα σχετικά με τη συνεισφορά του πολιτισμού στην ΠΖ δεν είναι άφθονη. Ωστόσο έχει αποδειχτεί ότι η ενασχόληση με τις καλές τέχνες και τις πολιτιστικές δραστηριότητες έχει σημαντικά άμεσα και μακροπρόθεσμα οφέλη, τόσο σε προσωπικό επίπεδο όσο και σε επίπεδο κοινωνίας.
- ◆ Η ενασχόληση με τη μουσική (παίξιμο ή ακρόαση) έχει μελετηθεί περισσότερο.
- ◆ Οφέλη από τη συμμετοχή σε δραστηριότητες πολιτισμού: ενίσχυση της αυτοεκτίμησης (ο θεμέλιος λίθος της ευτυχίας), απόκτηση νέων δεξιοτήτων, προσωπική καλλιέργεια, ενίσχυση της δημιουργικότητας.
- ◆ Έχει στοιχειοθετηθεί ότι η ενασχόληση με τις καλές τέχνες συνεισφέρει σε μία υγιέστερη και μακρύτερη ζωή
- ◆ Τα προσωπικά οφέλη, μεταφερόμενα σε επίπεδο κοινωνίας, ενισχύουν την κοινωνική αλληλεπίδραση και συμμετοχή, ενδυναμώνουν τα κοινωνικά δίκτυα, ενισχύουν την τοπική ταυτότητα και το αίσθημα ένταξης
- ◆ Η διάχυση της συμμετοχής σε πολιτιστικές δραστηριότητες είναι ιδιαίτερα ωφέλιμη για τους λιγότερο ευνοημένους, επειδή η φτώχεια αποκλείει σε σημαντικό βαθμό τα άτομα από την αλληλεπίδραση με τον πολιτισμό και τις τέχνες

Ενισχύει ο πολιτισμός την ΠΖ;

- ◆ Αναπτυξιακή διάσταση του πολιτισμού: ο πολιτισμός χρησιμοποιείται ως όχημα για την αστική αναγέννηση, φέροντας και δευτερογενή οφέλη για την ΠΑΖ
- ◆ Η θετική επίδραση των πολιτιστικών δραστηριοτήτων έγκειται στους ακόλουθους τομείς: σωματική και ψυχολογική υγεία, καταπολέμηση της φτώχειας, κοινωνική ένταξη και συμμετοχή, ενίσχυση της αυτοεκτίμησης προσφορά θέσεων εργασίας (Coalter)
- ◆ Όλα τα προηγούμενα οφέλη συνδέονται άμεσα με τους κύριους προσδιοριστικούς παράγοντες της ΠΑΖ

Η συμμετοχή σε καλλιτεχνικές δραστηριότητες είναι ευεργετική για την ΠΖ η δυναμικότητα της καλλιτεχνικής ζωής όμως σπάνια συμπεριλαμβάνεται στις σχετικές έρευνες και υπάρχει έλλειψη σχετικών δεικτών

Πώς λαμβάνεται υπόψη ο πολιτισμός στις αξιολογήσεις της ΠΖ?

- ◆ Η αξιολόγηση της ΠΖ σε επίπεδο πόλης διεξάγεται συνήθως μέσω δεικτών. Οι δείκτες αυτοί σπάνια συμπεριλαμβάνουν εξειδικευμένους δείκτες για τον πολιτισμό τείνοντας να εξαιρούν από τα κριτήρια το ζήτημα αυτό παρά τη σημαντικότητά του (η κατάσταση τείνει να αλλάξει)
- ◆ Εξαιτίας της εγγενούς αντιφατικότητας της έννοιας του ΕΧ (Δέφνερ, 2006), δεν είναι εύκολο να αναπτυχθούν δείχτες για την αξιολόγησή του σε επίπεδο κοινωνίας
- ◆ Το πλήθος των σχετικών με τον ΕΧ επιλογών είναι συνήθως ο παράγοντας που αποτιμάται.
- ◆ Για την αξιολόγηση της ΠΑΖ: επιλογή χαρακτηριστικών πόρων πολιτισμού και ΕΧ (όχι εξαντλητική αλλά ενδεικτική) βασιζόμενη στις ισχύουσες πολιτιστικές συνήθειες των κοινωνιών που εξετάζονται.

Προσδιοριστικοί Παράγοντες της ΠΖ	Οφέλη από τη συμμετοχή σε πολιτιστικές δραστηριότητες
<i>Οικονομικό Περιβάλλον</i> (Απασχόληση, εισόδημα, κόστος διαβίωσης)	Απασχόληση, Καταπολέμηση φτώχειας
<i>Κοινωνικό Περιβάλλον</i> (Εγκληματικότητα, κοινωνικές ανισότητες και αποκλεισμός)	Κοινωνική ένταξη, κοινωνική συνοχή, ενδυνάμωση κοινοτήτων
<i>Φυσικό Περιβάλλον</i> (Ατμόσφαιρα, νερό, διαχείριση απορριμμάτων, περιαστικό περιβάλλον, καιρός)	Έμπνευση
<i>Δομημένο περιβάλλον</i> (πυκνότητα δόμησης, συνθήκες στέγασης, κτιριακό απόθεμα)	
<i>Αστικό και περιαστικό πράσινο</i> (επάρκεια, συνθήκες, προσβασιμότητα)	Έμπνευση
<i>Δημόσιοι χώροι–Δημόσια Κτίρια</i> (Έκταση, ποιότητα, συντήρηση)	Νέα έργα τέχνης στο δημόσιο χώρο
<i>Πολιτισμός - Αναψυχή</i> (Πόροι πολιτισμού και τουρισμού, προσφερόμενες επιλογές αναψυχής, πλήθος δραστηριοτήτων)	Δημιουργικές δραστηριότητες Ενίσχυση επιλογών Ζωτική πολιτιστική ζωή
<i>Δημογραφικά δεδομένα</i> (οικογενειακή κατάσταση, γήρανση, επίπεδο εκπαίδευσης)	
<i>Εκπαίδευση</i> (Μονάδες εκπαίδευσης, ιδιωτικά σχολεία)	Αισθητική εκπαίδευση
<i>Μονάδες υγείας</i> (Υπηρεσίες υγείας, προσβασιμότητα, κοινωνική πρόνοια)	Σωματική και ψυχολογική υγεία
<i>Δημοκρατικοί θεσμοί</i> (καθεστώς, τοπική κυβέρνηση, συμμετοχή στις εκλογές)	
<i>Κυκλοφορία και Μεταφορές</i> (Συνθήκες κυκλοφορίας, χώροι στάθμευσης, δημόσια συγκοινωνία, προσβασιμότητα περιοχών)	

Πώς λαμβάνεται υπόψη ο πολιτισμός στις αξιολογήσεις της ΠΖ?

Από τις πρώτες απόπειρες να ενσωματωθεί το ζήτημα του πολιτισμού στους δείκτες για την ΠΖ ήταν η **έκθεση του ιδρύματος Knight**, η οποία κατατάσσει τη ζωντάνια της πολιτιστικής ζωής ανάμεσα στους 6 σημαντικότερους τομείς της ΠΖ στην κοινότητα (μαζί με: οικογενειακή ευημερία, οικιστική ανάπτυξη, ενασχόληση με τα κοινά, επίπεδο εκπαίδευσης και κοινωνικο-οικονομικά χαρακτηριστικά)

<i>Προσδιοριστικοί παράγοντες</i>	<i>Προτεινόμενος δείκτης</i>
Πρόσβαση σε οργανισμούς τέχνης	Αριθμός οργανισμών ανά 10,000 κατοίκους
Οικονομική κατάσταση των καλλιτεχνικών οργανισμών	Χρηματοδότηση κατά κεφαλή και/ή χρηματοδότηση καλλιτεχνικού οργανισμού
Σταθερότητα του τομέα των καλών τεχνών	Εξέλιξη στο χρόνο
Έλειψη πολιτιστικών δραστηριοτήτων	Επίπεδο ικανοποίησης από την πολιτιστική ζωή
Παρακολούθηση πολιτιστικών δραστηριοτήτων	Αριθμός εισιτηρίων σε κινηματογράφους, παραστάσεις, συναυλίες και εκθέσεις
Ανταπόδοση στην τέχνη	Χορηγίες και προσφορές
Ενασχόληση με τον πολιτισμό και τις καλές τέχνες	Αριθμός εθελοντών στις καλλιτεχνικές δραστηριότητες

Πώς λαμβάνεται υπόψη ο πολιτισμός στις αξιολογήσεις της ΠΖ?

- Δεν αποτελούν ενιαία μεθοδολογία, αλλά συμπεριλαμβάνουν δείκτες αξιολόγησης διαφορετικών θεωρήσεων της πολιτιστικής ζωής (τόσο των υπάρχουσών επιλογών όσο και της αξιοποίησής τους).

Τι συμβαίνει με τα υπόλοιπα συστήματα δεικτών;

- Οι βασικοί δείκτες ΔΕΠΟΣ-ΥΠΕΧΩΔΕ, δεν περιέχουν κανένα δείκτη για τον ΕΧ
- Οι Ευρωπαϊκοί Κοινοί Δείκτες προσεγγίζουν τον ΕΧ μόνο μέσα από τη σχέση του με τους δημόσιους χώρους και τους χώρους άθλησης.
- Στα σταθερότυπα για την κατάρτιση των ΓΠΣ δεν υπάρχουν προδιαγραφές για τον πολιτισμό «επειδή οι πολιτιστικές εγκαταστάσεις όπως πινακοθήκες, αίθουσες τέχνης, πνευματικά κέντρα και αίθουσες πολιτιστικών εκδηλώσεων γίνονται και με ιδιωτική πρωτοβουλία είναι δύσκολο να καθοριστεί πρότυπο μέγεθος»
- Οι αθλητικές εγκαταστάσεις χωροθετούνται ανά γειτονιά και ανά ευρύτερη πολεοδομική ενότητα (ολοκληρωμένοι αθλητικοί πυρήνες με στίβο, γήπεδο ποδοσφαίρου και αθλοπαιδιές ανά 5.000 κατοίκους και πλήρεις αθλητικοί πυρήνων με επιπλέον κολυμβητήριο, γήπεδα τένις, handball και κλειστά γυμναστήρια ανά 30.000 κατοίκους)
- οι πρόσφατες (ακαδημαϊκές και μη) έρευνες για την ΠΑΖ προσμετρούν συνήθως τους σχετικούς με τον ΕΧ πόρους (θέατρα, μουσεία, βιβλιοπωλεία, δημοτικά ιστορικά αρχεία, κινηματογράφοι, αίθουσες τέχνης, αθλητικά κέντρα στο Roquela et al, εστιατόρια και βιβλιοπωλεία στο Monocle, εστιατόρια, κινηματογράφοι και δυνατότητες άθλησης και το Mercer)

Πώς λαμβάνεται υπόψη ο πολιτισμός στις αξιολογήσεις της ΠΖ?

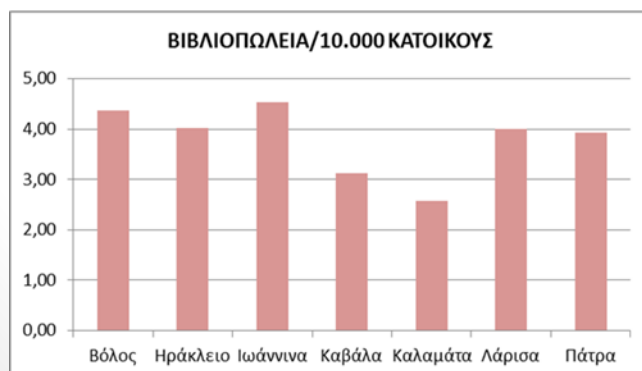
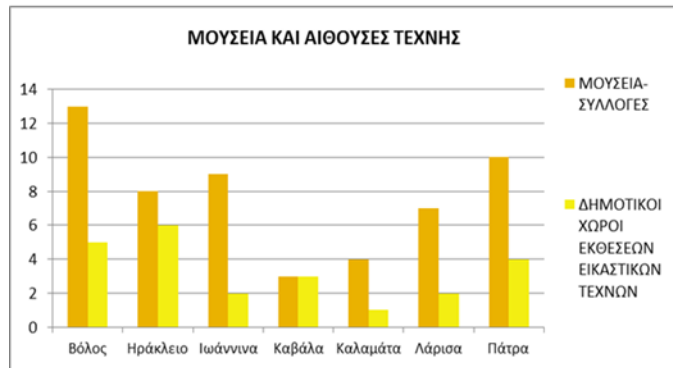
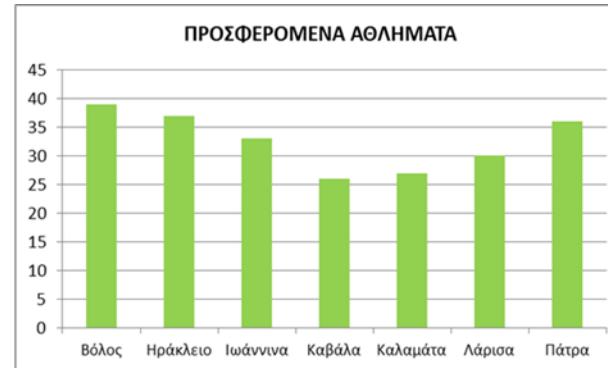
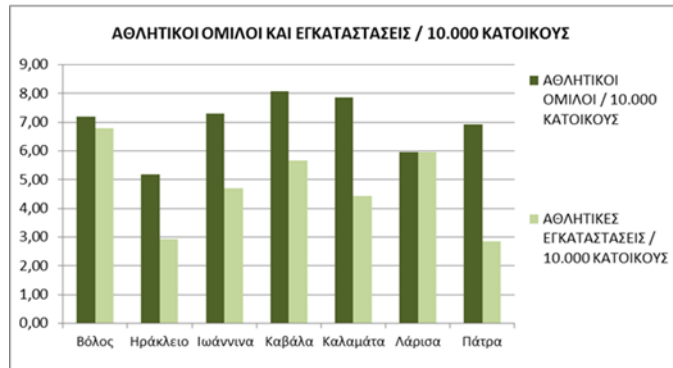
Οι δείκτες για τον πολιτισμό και την αναψυχή του συστήματος για την ΠΑΖ **DPRD-50**

- **Δείκτης αθλητικών δραστηριοτήτων.** Ενδιάμεσος σύνθετος δείκτης που υπολογίζεται ως προς τους εξής επιμέρους:
 - Αριθμός αθλητικών ομίλων που δραστηριοποιούνται στην πόλη / 10.000 κατοίκους
 - Αριθμός προσφερόμενων αθλημάτων
 - Πλήθος αθλητικών εγκαταστάσεων / 10.000 κατοίκους
- **Μουσεία και αίθουσες τέχνης** (δεν συμπεριλαμβάνονται οι θεατρικές σκηνές)
- **Κινηματογραφικές αίθουσες**
- **Αριθμός βιβλιοπωλείων / 10.000 κατοίκους**
- **Επιχειρήσεις εστίασης** (επιλεγμένων ΚΑΔ)

- Γιατί για τις κινηματογραφικές αίθουσες και τις επιχειρήσεις εστίασης δεν γίνεται αναγωγή στον πληθυσμό;

Πώς λαμβάνεται υπόψη ο πολιτισμός στις αξιολογήσεις της ΠΖ?

Αποτελέσματα για τον ΕΧ στις ελληνικές πόλεις (εφαρμογή του DPRD-50)

Πώς συνδέεται η τουριστική ανάπτυξη με την ΠΖ?

- ☀ Κοινά χαρακτηριστικά μεταξύ της πόλης με υψηλή ΠΖ και της πόλης που στοχεύει στην προσέλκυση τουριστών: Χώροι πράσινου, καθαριότητα, ασφάλεια, μετακινήσεις, πόροι πολιτισμού και ελ. Χρόνου (όχι όμως απόλυτη ταύτιση)

- ☀ Οι πόλεις που ταξινομούνται ως πόλεις με υψηλή ΠΖ χρησιμοποιούν το στοιχείο αυτό ως μέσο προβολής και προσέλκυσης τουριστών

Ωστόσο :

- ☀ Οι πιο τουριστικές πόλεις και περιοχές δεν είναι εκείνες με την καλύτερη ΠΖ

- ☀ Οι πιο ελκυστικοί τουριστικοί προορισμοί βρίσκονται ακόμη σε περιοχές αναπτυσσόμενες και με χαμηλή ΠΖ

- ☀ Σε πολλές ανεπτυγμένες χώρες οι τουριστικές περιοχές είναι υποβαθμισμένες.

Ερώτημα: Η τουριστική ανάπτυξη βελτιώνει ή υποβαθμίζει την ΠΖ?

Πώς συνδέεται η τουριστική ανάπτυξη με την ΠΖ?

- ☀ Η αστική τουριστική ανάπτυξη συνδέεται στενά με τους πόρους πολιτισμού και αναψυχής, που είναι ταυτόχρονα άξονες οικονομικής ανάπτυξης για τις πόλεις, ενισχύοντας την ΠΑΖ δευτερογενώς
- ☀ Δεν υπάρχουν πολλές ερευνητικές εργασίες που να διερευνούν το θεωρητικό υπόβαθρο των επιπτώσεων της τουριστικής ανάπτυξης στην ΠΖ των κατοίκων.
- ☀ Η τουριστική ανάπτυξη προκαλεί θετικές οικονομικές επιπτώσεις στις πόλεις-υποδοχείς. Ωστόσο η οικονομική ανάπτυξη δεν είναι από μόνος του επαρκής παράγοντας για την ΠΖ σε επίπεδο κοινωνίας .
- ☀ Υπάρχει ανάγκη για βελτιώσεις στις υποδομές, στις εξυπηρετήσεις και τις ευκαιρίες για όλους τους κατοίκους προκειμένου να επιτευχθεί καλύτερο επίπεδο ΠΑΖ

Δύο βασικές θεωρητικές προσεγγίσεις για την τουριστική ανάπτυξη και την ΠΑΖ

- **οι κύκλοι της τουριστικής ανάπτυξης** (σε συμφωνία με τους κύκλους της οικονομικής ανάπτυξης). Η ΠΖ των κατοίκων βελτιώνεται διαρκώς μέχρι ένα συγκεκριμένο σημείο: τη φέρουσα ικανότητα της κοινότητας. Μετά το σημείο αυτό, περαιτέρω τουριστική ανάπτυξη προκαλεί αρνητικές πιέσεις στην ΠΖ
- **η θεωρία της κοινωνικής αναστάτωσης (the social disruption hypothesis)** αναφέρεται σε περιπτώσεις απότομης ανάπτυξης. Μετά από μία περίοδο αρνητικών πιέσεων εξαιτίας των απότομων κοινωνικο-οικονομικών αλλαγών και την επιτακτική ανάγκη για αύξηση των υποδομών, οι κάτοικοι θα αρχίσουν να γεύονται τους καρπούς της ανάπτυξης (καθώς και οι υποδομές σταδιακά θα βελτιώνονται) .

Πώς συνδέεται η τουριστική ανάπτυξη με την ΠΖ?

Πλήθος ερευνητικών εργασιών ασχολούνται με τις στάσεις και τις αντιλήψεις των κατοίκων.

- ☀ Κάποιοι υποστηρίζουν τη θεωρία των οικονομικών κύκλων

Τα χαμηλά και μέτρια επίπεδα τουριστικής ανάπτυξης είναι ευεργετικά για την αντιλαμβανόμενη ΠΖ, **ωστόσο** στις περιοχές με εντατική τουριστική ανάπτυξη, αξιοσημείωτη υποβάθμιση σε σημαντικούς παράγοντες της ΠΖ (κοινωνική αλληλεπίδραση, επάρκεια εξυπηρετήσεων και υποδομών) (Allen et al, 1988)

- ☀ Κάποιοι εστιάζουν στις ευεργετικές επιδράσεις

Σημαντικοί παράγοντες της ΠΖ, όπως το κ.κ. εισόδημα, οι εκπαιδευτικές δαπάνες ανά μαθητή, η ποιότητα των υπηρεσιών υγείας και η εγκληματικότητα βελτιώνονται με την τουριστική ανάπτυξη (Perdue et al, 1991) .

- ☀ Απόπειρες για ταξινόμηση των αντιλήψεων των κατοίκων.

- Τα **χαρακτηριστικά των ερωτώμενων**, συμπεριλαμβανομένου του επιπέδου εκπαίδευσης επηρεάζουν της στάση τους (κοινωνικο-δημογραφική ερμηνευτική βάση)

- Η απόσταση της κατοικίας από το επίκεντρο της τουριστικής ανάπτυξης

- **ο βαθμός εξάρτησης από τον κλάδο του τουρισμού**. Όσο πιο εξαρτημένο είναι ένα άτομο (ή μία κοινότητα) από τον τουριστικό κλάδο, τόσο πιο θετικά διακείμενο αναμένεται να είναι προς την τουριστική ανάπτυξη της περιοχής του (social exchange theory)

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

- ☀ Η διερεύνηση των παραγόντων που προσδιορίζουν την ΠΑΖ είναι σε εξέλιξη. **Κύριοι προσδιοριστικοί παράγοντες ΠΑΖ:** οικονομικό και κοινωνικό περιβάλλον, φυσικό και δομημένο περιβάλλον, χώροι πράσινου και δημόσιοι χώροι, πόροι πολιτισμού και αναψυχής, δημογραφικά δεδομένα, υπηρεσίες υγείας και εκπαίδευσης, συνθήκες κυκλοφορίας.
 - ☀ Ο ελεύθερος χρόνος, η αναψυχή και ο πολιτισμός έχουν σημαντική επίδραση στην υποκειμενική ευημερία (σύμφωνα με πλήθος εμπειρικών ερευνών). Η συνεισφορά τους όμως πρόσφατα έχει αναγνωριστεί. Ο πολιτισμός και η αναψυχή συνθέτουν μια δυναμική διάσταση της τουριστικής ανάπτυξης των πόλεων. Οι σχέσεις ανάμεσα στον τουρισμό, την αναψυχή και τον πολιτισμό με την ΠΑΖ πρέπει να διερευνηθεί.
 - ☀ Η σχέση είναι αμφίδρομη. Η τουριστική ανάπτυξη μπορεί να συνεισφέρει στην ενίσχυση της π.ζ στην πόλη, μέσω της οικονομικής μεγέθυνσης αλλά κυρίως μέσω της βελτίωσης των αστικών υποδομών. Ταυτόχρονα, η υψηλή ΠΑΖ συνιστά σημαντικό συστατικό της εικόνας της πόλης, ενισχύοντας το τουριστικό προφίλ της.
 - ☀ Οι στρατηγικές του τουριστικού μάρκετινγκ (συμπεριλαμβανομένης της εικόνας της πόλης) θέτει ερωτήματα αναφορικά με την αντιπροσώπευση των επιμέρους ομάδων και την κατανομή του τουριστικού προϊόντος. Η προβαλλόμενη εικόνα προσανατολίζει την τουριστική ανάπτυξη προς συγκεκριμένες κοινωνικές και επαγγελματικές ομάδες, αντανακλώντας ανισότητες
- Η κοινωνική συμμετοχή στη διαδικασία δόμησης της εικόνας της πόλης (που συνοψίζει μόνο κάποιες από τις απόψεις της πόλης) είναι απαραίτητη για την επιτυχία των σχεδίων τουριστικού μάρκετινγκ και τη βέλτιστη διανομή των οικονομικών οφελών.